

Advarsel fra læger: Træfyring er sundhedsskadelig

af Dr. Brian Moench, Utah Physicians for a Healthy Environment, Energy Justice Network (24.12.2015)
(LOB har fået tilladelse af Dr. Moench til at oversætte artiklen og benytte den til oplysningsformål. Den er oversat af Kamma Skov.)

I et civiliseret samfund sættes der grænser for den enkeltes frihed med det formål at beskytte andre borgere og almenvellet. Det er indbegrebet af civilisation, at når to gruppers frihed gensidigt udelukker hinanden, har friheden til ikke at blive skadet af andre forrang. Færdselslove, bestemmelser om miljøzoner og regulering af luftfart er eksempler på den prioritering. Stort set al lovgivning, der gør det muligt for et frit samfund at hæve sig op over kaos, anarki og barbari, bygger faktisk på en lignende tankegang.

Træfyring i bymiljø bør forbydes

Vi accepterer alle, at den enkeltes frihed til at ryge på et fly er blevet undertrykt af hensyn til alle de andre passagerers frihed til at indånde ren luft. I en del byer i Nordamerika er der ved at brede sig en erkendelse af, at træfyring i bymiljøet bør betragtes som en anakronisme på linje med tobaksrygning på et fly.

Jeg bor i Utah, den mest konservative stat i USA. Vores lige så konservative guvernør, Gary Herbert, erklærede for to år siden i sin åbningstale i vores lovgivende forsamling, at han ville arbejde for et forbud mod træfyring i vinterperioden i vores største byer – en i sandhed bemærkelsesværdig udvikling. Baggrunden er følgende:

I de fleste større byer i det nordlige USA kan træfyring være en lige så stor kilde som bilernes udstødning til den værste slags lokal luftforurening. Det er tilfældet, hvor jeg bor, nemlig i Salt Lake City, Utah. En undersøgelse har vist, at selv i Los Angeles frembragte træfyring til boligopvarmning om vinteren 30% af de primære organiske aerosoler (der sandsynligvis er den vigtigste massekomponent i partikelforurening), mere end udstødningen fra motorkøretøjer, som bidrog med 21%. Men det er kun begyndelsen.

Brænderøg er sundhedskadelig

Blandt alle bidragene til luftforurening i byerne er brænderøg specielt giftig. De frie radikaler fra brænderøgen er aktive 40 gange så længe som dem fra tobaksrøg, så de har meget længere tid til at skade de enkelte celler. Andre undersøgelser tyder på, at kræftsisikoen fra brænderøg er 12 gange så stor som en tilsvarende mængde passiv tobaksrygning, set over et livsforløb.

Partiklerne i brænderøg er usædvanligt små og opfører sig nærmest som gasarter. Derved forøges deres virkning på menneskers helbred på mange måder. Den ringe størrelse gør dem lette at inhalere helt ned i de dybeste dele af lungerne og gør dem sværere at puste ud igen. De optages i blodbanen og fordeles rundt omkring i kroppen, hvor de giver inflammation og biologiske skader overalt, hvor de kommer.

Fordi de er så små, kan partiklerne også gå ind i de enkelte celler og subcellulære strukturer som mitokondrier og cellekerner, hvor de altafgørende kromosomer ligger. Partiklerne kan direkte påvirke kromosomerne og ændre deres funktion, bogstaveligt talt få minutter efter udsættelsen, og spiller således en stor rolle ved mange alvorlige sygdomme.

Påhæftet de bittesmå røgpartikler er der mindst 200 af de mest toksiske kendte forbindelser – dioxiner, furaner, formaldehyd, tungmetaller og polycykliske aromatiske kulbrinter (PAH). Et ildsted, hvor der brændes ca. 4,5 kg træ pr. time, vil udsende lige så meget PAH som 6.000 pakker cigaretter. Ingen ved deres fulde fem, selv ikke rygere, vil vel mene, at det er en god idé at sidde foran 6.000 pakker ulmende cigaretter en hyggelig vinteraften.

Lokale forureningshotspots

Forureningen koncentrerer sig tæt på kilderne. Den røg, der dannes i skorstenen, bliver jo ikke inde i den. For de fleste mennesker er brænderøg fra boliger og restauranter den eneste type alvorlig forurening, der sendes ud tæt på ens hjem og fra en højde, hvor spredningen er minimal, så der opstår lokale forureningshotspots. Og det er det værste sted at blive udsat for forurening, da de fleste mennesker tilbringer det meste af deres tid i hjemmet, især om vinteren.

Hjemmet beskytter kun i ringe grad mod røg fra en nabo. De små brænderøgs-partikler kan let trænge ind i husene (op til 88% af udendørs partikelforureningen), og fyrer man selv med træ, får man hurtigt den røgluft ind i huset, som er kommet ud gennem skorstenen.

En californisk undersøgelse viste, at nogle personer indånder 2.500 gange mere forurening end andre i samme overvågningszone. Træfyring er en af hovedårsagerne. Den voldsomme og farlige luftforurening i Kina har fået mediernes bevågenhed på det sidste. Mange steder i USA har man ren luft, men man lever i en helt anden verden, hvis ens nabo fyrer med træ. Så kan man blive udsat for en forurening, som vil få Beijing til at ligne et frisk pust.

Begrebet 'intake fraction' beskriver måske den mest undervurderede betragtning ved vurdering af forskellige forureningskilders helbredseffekter. Det betegner den procentdel af den udsendte forurening, som indåndes af mennesker. På grund af ovenstående faktorer er intake fraction for brænderøg ekstremt høj, langt højere end stort set alle andre forureningskilder.

Brændekedler er særligt forurenende

Specielt brændekedler burde forbydes, da de kan udsende chokerende mængder forurening. De burde kun tillades ved meget isoleret beliggenhed. Der er målt forureningsniveauer 15m fra en kedel på 880 gange det niveau, som WHO anser for acceptabel langtidsudsættelse. Og selv 45m væk kom det ofte op på 50-100 gange det 'acceptable' niveau.

Da helbredsrisikoen ved passiv cigaretrykning var klarlagt, blev der i hele landet indført bestemmelser til beskyttelse af folk mod passiv rygning. Videnskabeligt befinder vi os nu på det stade med træfyring. Vi forbyder ikke rygning på offentlige steder af hensyn til lokal luftforurening, men fordi ingen skal tvinges til at indånde andres cigaretrøg. Tilsvarende burde ingen tvinges til at indånde luft, der er forurenat af andres brænderøg.

'Certificerede' ovne

Udskiftning af gamle ovne med nye 'certificerede' er lige så lidt en løsning, som det var en løsning på rygeplagen at sætte filter på cigaretterne. Ordninger til udskiftning af ovne er blot pengemaskiner for brændeovnsfabrikanterne. De 'certificerede' ovne brænder langt fra så rent, som certifikatet viser, når de kommer fra laboratoriet ud i den virkelige verden.

Træfyring er ikke CO2-neutral

Det er en udbredt fejlopfattelse, at træfyring er CO2-neutral og derfor påvirker klimaet mindre end fossile brændsler. Det har ført til en fejlagtig politik i både USA og Europa. Mængden af frigjort CO2 pr. produceret energienhed er større for træ end for fossile brændsler. Desuden udleder træfyring CO2 nu, hvor vi allermindst har råd til at gøre det, mens kulstoffet ellers kunne være lagret i årtier og måske århundreder. Bæredygtigt skovbrug kan hjælpe til at betale 'kulstofgælden' på lang sigt, men fordelene høstes først efter flere årtier, når det er for sent til virkelig at hjælpe. Når vi betragter hele livscyklussen for træ, er brænde lige så usympatisk som fossile brændsler.

Vanskeligt at få træfyring reguleret

Guvernør Herberts forslag om et forbud mod træfyring om vinteren blev aldrig til politik. Det sørgede ovnfabrikanternes sammenslutning for. De fyrede op under frihedsfanatikerne med 'min ret til at fyre er vigtigere end din ret til at trække vejret', sørgede for, at de offentlige høringer blev til en parade af ramaskrig fra fyrbøderne,

betalte en dyr lobbyist - og lovgiverne gjorde, hvad de er bedst til – de lod sig styre af særinteresser.

Det første skridt til at bekæmpe ovnfabrikanterne (i Danmark repræsenteret i DAFO, o.a.) er at løfte uvidenhedens slør. Her er et kort budskab at bringe ud til jeres træfyrende naboer. Hvis man er ikkeryger, er afbrænding af træ sandsynligvis det værste, man kan gøre for sit helbred. Men det udsætter også ens børn og ens naboer og er lige så upassende og utåleligt som at puste cigaretrøg i hovedet på dem hele vinteren lang. Dine naboer er alt andet end begejstrede for at ofre deres helbred for din frihed til at fyre med træ. At bo i et civiliseret samfund betyder, at de ikke burde tvinges til det.

Dr. Brian Moench, Salt Lake City, Utah, er formand for Utah Physicians for a Healthy Environment (Læger for et Sundt Miljø), medlem af Union of Concerned Scientists, medlem af Strålings- og Sundhedsudvalget, Physicians for Social Responsibility (Læger for Socialt Ansvar), tidligere underviser på Harvard Medical School og tidligere adjungeret professor ved University of Utah Honors College med undervisning i sundhed og miljø.

Oplysningerne er uddybet i denne rapport:

<http://uphe.org/wp-content/uploads/2015/07/UPHE-wood-smoke-report-2015-pdf.pdf>